

รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

The Model of the Development Learning Resorces by the Comunity Participatory of the Schools under the Khonkaen Primary Educational Service Area Office 5

เด่นวิช ชูคันทอม¹, สุชาติ บางวิเศษ², ฉลาด จันทรสมบัติ³

Denwish Shookanhom¹, Suchat Bangwiset², Chalard Chantarasombat³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และ ความต้องการ การพัฒนา แหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ ดร. ประจําภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจําภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University.

² Dr.Lecturer, Development of Educational Administration, Faculty of Education, Rajabhat Loei University.

³ Associate Professor Dr., Lecturer, Development of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University.

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ครูผู้รับผิดชอบ แหล่งเรียนรู้ ครูผู้สอน และปราชญ์ชาวบ้าน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 317 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ ตารางของ Krejcie และ Morgan และได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบหลาย ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (96) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)¹

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าสภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก

2. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการพัฒนา แบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรม

3. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ต่อกลุ่มผู้ มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จำนวน 42 คน ผลการประเมินรูปแบบ มีความเป็น ไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนา, แหล่งเรียนรู้, การมีส่วนร่วม, ชุมชน

ABSTRACT

The research aims to study 1) Study the current state and the need to develop learning resources by the community participatory of the schools under the Khonkaen Primary Educational Service Area Office 5 2) build the model of the development learning resources by the community participatory

of school under the Khonkaen Primary Educational Service Area Office 5 and 3) present the ways to develop that model. The samples of the research were school directors, committee of the Basic Education Institute, parents, community leaders, teachers from learning resources, teachers and local wisdom villagers in the area of Khonkaen Primary Educational Service Area Office 5. The total of the samples is 317. The samples were conducted by Krejcie and Morgan's tables. The samples were collected by random in variety steps. The tools for data collecting are questionnaire, interviewing form and evaluation form. The data were analyzed in percentage (%), average (\bar{X}) and standard deviation (S.D.).

The research presented as the followings:

1. The current state and needs of developing learning resource of the community and the schools under the Khonkaen Primary Educational Service Area Office 5 were found that the general views of current state and need were in the high level.

2. The model of the development learning resources by the community participatory of school under the Khonkaen Primary Educational Service Area Office 5 was from the best practiced schools and group discussion. It was combined with 2 factors which were 1) the participatory developing in 6 steps and 2) participatory develop conducting in 16 activities.

3. The presentation of the model of the development learning resources by the community participatory of school under the Khonkaen Primary Educational service Area Office 5 was presented to 42 representatives who got and lost advantages in development learning resources. Those people agreed the community participatory learning resources were possible and useful at the most.

Keywords: Model, Development, Learning Resources, Participatory, Community

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม โดยให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 5) การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนรู้ และ อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้ตามธรรมชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5-15) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่สถานศึกษาควรดำเนินการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา เพื่อศึกษาค้นคว้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ระหว่างแหล่งเรียนรู้ ชุมชน ระหว่างสถานศึกษา และผู้สนใจทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-15) สอดคล้องกับ ฉลาด

จันทร์สมบัติ. (2553 : 4) การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา เป็นหลักการพัฒนาชุมชน โดยมีหลักการ 6 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมประเมิณผล ซึ่งยอมรับโดยทั่วไปว่าถ้าสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเช่นนี้ได้จะนำไปสู่ความยั่งยืน

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พุทธศักราช 2554 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสาม ในส่วนของบทสรุปสำหรับผู้บริหาร ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ด้านผลการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอ มีการจัดทำป้ายนิเทศ ทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชนได้อย่างกว้างขวาง หลากหลาย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2554 : 2-3)

จากความสำคัญและสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะ ดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้วิจัยหนึ่งที่มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นครู

รับผิดชอบงานอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ มีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชน ที่มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างคุณภาพของสถานศึกษาให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นไว้วางใจในการส่งลูกหลานเข้ามาเรียน และส่งเสริมบทบาทของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ให้มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน และเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ สอนนโยบาย ปฎิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยทั้งหมด 3 ระยะ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จากเอกสารของนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) สำรวจ

สภาพปัจจุบัน ความต้องการพัฒนา แหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 ประชากรที่ใช้ในการ สํารวจครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูผู้สอน ครูผู้รับผิดชอบ แหล่งเรียนรู้ ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ ชาวบ้าน ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 ทั้งหมด 258 แห่ง แห่งละ 7 คน รวมทั้งหมด 1,806 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดกลุ่ม ตัวอย่าง โดยใช้การเปิดตารางของ Krejcie และ Morgan ประชากร 1,806 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มา โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม แบบ ตรวจสอบรายการ (Check-list) แบบ มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-end) ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงโครงสร้าง เชิงเนื้อหา การใช้ภาษา ตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้อง เหมาะสมและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objectivecongruence

Index) ของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ค่าเฉลี่ยแบบสอบถาม ทั้งฉบับ 1.00 สรุปผล ใช้ได้ นำ แบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความสอดคล้องแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อ คัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าดัชนี สอดคล้อง (IOC) 0.50 ถึง 1.00 ขึ้น ไป สรุปผลการพิจารณา แบบสอบถาม ใช้ได้ทุกข้อ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับ สมบูรณ์ นำไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่ม ตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง จำนวน สถานศึกษา 5 แห่ง แห่งละ 7 คน เป็นจำนวนทั้งหมด 35 คน นำผลมา วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดย ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ ครอนบาค ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่า ความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบันทั้งฉบับ .988 ค่าความเชื่อมั่น ความต้องการทั้งฉบับ .970 นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมคืนด้วย ตนเองวิเคราะห์ข้อมูลโดย วิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าถ้ามปลายเปิด วิเคราะห์หา ความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) และ วิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษา กรณีศึกษา (Case Study) สถานศึกษา ที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice)

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย
สถานศึกษา 3 แห่งสถานศึกษาขนาดเล็ก 1 แห่ง ขนาดกลาง 1 แห่ง และ
ขนาดใหญ่ 1 แห่ง ในการ

คัดเลือกใช้เกณฑ์ เป็น
สถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น หรือ
สถานศึกษาด้านแบบด้านการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผ่านการประเมิน
คุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
ในรอบที่ 3 ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ใน
ระดับดีมาก และเป็นสถานศึกษา
คุณภาพ เลือกรูปแบบเจาะจง เลือกรุ่น
ตัวอย่าง แบบโควต้าตามกลุ่มประชากร
แล้วเลือกรูปแบบบังเอิญ ทั้งหมด 21 คน
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบ
สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตรวจสอบ
ความถูกต้อง ความเหมาะสมในการใช้
ภาษา ครอบคลุมเนื้อหา โดย
ผู้เชี่ยวชาญ ค่าเฉลี่ยแบบสัมภาษณ์ทั้ง
ฉบับ 1.00 สรุปผล ใช้ได้ เก็บรวบรวม
ข้อมูลในสถานศึกษากรณีศึกษา ด้วย
ตนเอง นำข้อมูลจากเทปบันทึกเสียง
และจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ จัด
หมวดหมู่ตามสถานศึกษา และกลุ่มผู้ให้
สัมภาษณ์ ถอดคำให้สัมภาษณ์ แล้ว
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการลดทอนข้อมูลให้
คงเหลือเฉพาะข้อมูลที่ตรงประเด็น สรุป
เป็นประเด็นต่าง ๆ ดีความในรูปแบบ

การพรรณนาแต่ละประเด็น แต่ละ
สถานศึกษา และสรุปในภาพรวมทั้งหมด
ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการ
พัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มี
ทั้งหมด 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 4 ยกร่างรูปแบบ
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของชุมชนของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา
ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 โดย
รวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล จาก
แบบสอบถามและการศึกษากรณีศึกษา
สถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ นำข้อมูลที่
ได้มาวิเคราะห์แล้วสรุปในรูปแบบการ
พรรณนา

ขั้นตอนที่ 5 ร่างรูปแบบ
โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group
Discussion) นำรูปแบบการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต
5 ที่ยกร่างมาสนทนากลุ่มร่วมกับผู้มีส่วน
ได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดย
การสุ่มอย่างง่าย ประกอบไปด้วย
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครู
ผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ผู้นำชุมชน

ผู้ปกครอง และปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งหมด 14 คน เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป วิเคราะห์ข้อมูลจากการจดบันทึกประกอบเทปบันทึกเสียง โดยการถอดเทปบันทึกเสียง ถอดข้อความสนทนาแล้วทำเครื่องหมายในข้อความ และประเด็นที่สำคัญ เพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประเมินโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ระยะที่ 3 นำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอรูปแบบพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ต่อผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ชาวบ้าน จากสถานศึกษา 14 แห่ง ในศูนย์เครือข่ายภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น สถานศึกษาละ 3 คน จำนวนทั้งหมด 42 คน เลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบโควตา แล้วเลือกแบบเจาะจง ตามกลุ่มประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ 14 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 14 คน รวมทั้งหมด 42 คน ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอ 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และความต้องการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.61,

S.D = 0.97) และความต้องการมีส่วนร่วม 4.47, S.D = 0.85) ดังตาราง 1
รวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา

รายการ	สภาพปัจจุบัน		ความต้องการ			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมี ส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ ต้องการ
1 การมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในสถานศึกษา	3.72	0.91	มาก	4.51	0.83	มาก ที่สุด
2 การมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่ง เรียนรู้นอกสถานศึกษา	3.50	1.04	ปาน กลาง	4.44	0.87	มาก
โดยรวม	3.61	0.97	มาก	4.47	0.85	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.72, S.D = 0.91) ความต้องการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.51, S.D = 0.83) การมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.50, S.D = 1.04) และความต้องการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.44, S.D = 0.87)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ดำเนินการวิเคราะห์ การศึกษากรณีศึกษา สถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ยกย่อง และร่างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม แล้วประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนา

แหล่งเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยรวมการประเมินรูปแบบ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้อ และความ

เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ระดับ
1	ความเหมาะสม	4.86	.10	มากที่สุด
2	ความเป็นไปได้อ	4.94	.09	มากที่สุด
3	ความเป็นประโยชน์	5.00	.00	มากที่สุด
	โดยรวม	4.93	.06	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่าการประเมินรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้อ และด้านความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.93, S.D = .06) ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.86, S.D = .10) ความเป็นไปได้อ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.94, S.D = .09) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 5.00, S.D = .00)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบต่อ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน ในศูนย์เครือข่ายภูผาม่านอำเภอภูผาม่านจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งหมด 42 คน แล้วประเมินความเป็นไปได้อ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.86, S.D = .32) ดังตาราง 3

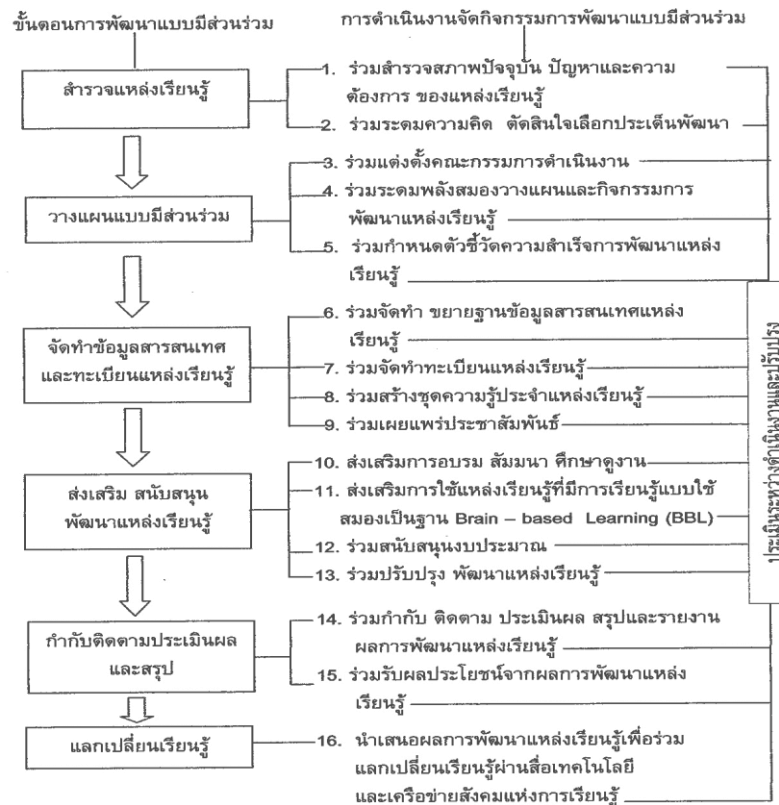

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา

ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ความเป็นไปได้	4.83	.35	มากที่สุด
2	ความเป็นประโยชน์	4.89	.29	มากที่สุด
	โดยรวม	4.86	.32	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่าความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา โดยรวมมีความเป็นไปได้

อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.83$, S.D = .35) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.89$, S.D = .29)

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และความต้องการของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก การวิเคราะห์ผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีค่าผลต่างมากอันดับหนึ่ง ได้แก่ ความต้องการร่วมนิเทศ กำกับ

ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีข้อเสนอแนะอยากจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษากับในสถานศึกษาด้านการมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลาด จันทรสมบัติ (2550 : 260-265) พบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการวิจัยเกิดบรรยากาศในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดเป็นเจ้าของเครือข่ายการเป็นสมาชิกมีความคิดริเริ่ม วิสัยทัศน์การทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เกิดความต่อเนื่อง มีพันธะทางใจที่จะดำเนินการด้วยตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในองค์ความรู้ขององค์กรชุมชนตนเองมีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น และด้านการกำกับติดตาม ประเมินผลสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกภพ วันชวง (2552 : 57 –58) ด้านการกำกับ ติดตาม และ ประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน พบว่า ผู้รับผิดชอบงานด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ควรมีบทบาทในการชักนำให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมให้

มากที่สุดโดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเข้าร่วมในการประเมินผลให้มากขึ้น และ ควรมีการกำกับติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 ที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบัน ความต้องการ การศึกษากรณีศึกษาสถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) และจากการสนทนากลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด มีองค์ประกอบหลักอยู่ 2 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัด

กิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรมย่อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิพงษ์ สาชะรุ่ง (2553 : 178) ที่ได้พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนขนาดใหญ่ ตำบลผาสุก อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีความเหมาะสม

บุคลากรมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและถอดองค์ความรู้ภายในแหล่งเรียนรู้ และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับ วุฒิไกร คำแฝง (2557 : 200-201) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์ อำเภอเกษตรวิสัยจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของฉลาด จันทรมบัติ ได้รูปแบบที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน และ 18 กิจกรรมย่อยการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับ ทศนีย์ อันติมานนท์ (2553 : 60 –64))แนวทางในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ มีการประชุมปรึกษาหารือ แต่งตั้งมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา แนวทางในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ให้จัดทำเป็นเล่ม

แบ่งแยกตามประเภทหมวดหมู่ชัดเจนตามลำดับความสำคัญ

3. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ต่อตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ มีความเป็นไปได้และมีเป็นประโยชน์มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงรัตน์ ศรีสารคาม (2553 : 144-145) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยได้นำเสนอกระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ผ่านที่ประชุมของสถานศึกษาและชุมชนผ่านสารสนเทศ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีประโยชน์มากในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและนำไปใช้ในการพัฒนา จากการวิจัยในครั้งนี้ การนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาควรดำเนินการดังนี้

1.1 ควรนำตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

1.2 ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ค

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ การนำผลการวิจัยไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการดังนี้

2.1 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาในเรื่องการทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาควบคู่กันไปกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฉลาด จันทรสมบัติ. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ทรงรัตน์ ศรีสารคาม. (2553). กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม . วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

- ทัศนีย์ อันติมานนท์. (2553). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมือง
ตะกั่วป่าจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,
กรุงเทพฯ.
- วุฒิไกร คำแฝง. (2557). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์
อำเภอเกษตรวิสัยจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุทธิพงษ์ สาชะรุ่ง. (2553). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแหล่งการ
เรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนขนาดใหญ่ ตำบลผาสุก อำเภอวังสามหมอ
จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
มหาสารคาม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). คู่มือการจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การ
ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554).
รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม(พ.ศ.2554-2558)ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน, จาก [http://aqa.onesqa.or.th/
SummaryReport.aspx](http://aqa.onesqa.or.th/SummaryReport.aspx)
- เอกภพ วันชวง. (2552). ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ
เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ศรีสะเกษ.